

D. JASIŃSKI, K. JASIŃSKA

Polska, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Kierownik naukowy – A. Antas-Jaszczuk

UWARUNKOWANIA INICJACJI ALKOHOLOWEJ U DZIECI I MŁODZIEŻY

Problem nadużywania alkoholu przez młodzież jak również nieletnich staje się coraz bardziej powszechny, co może prowadzić do tragicznych skutków, nie tylko dla jednostki uzależnionej od alkoholu, ale również dla całego społeczeństwa. Brak wyraźnego sprzeciwu, powszechna dostępność alkoholu i bierna postawa ludzi dorosłych wobec nieletnich spożywających alkohol powodują, że coraz to młodszy ludzie po niego sięgają. Według M. Krawca styczność ludzi młodych z alkoholem wysokoprocentowym prowadzi do uzależnienia w czasie 4–5 krotnie krótszym niż u dorosłych. Cz. Cekiera stwierdza, że obniżający się wiek inicjacji alkoholowej pociąga za sobą: nieobliczalne straty materialne, społeczne i duchowe. Powodów sięgania po alkohol przez młodzież jest wiele. Głównymi są: nieumiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach, chęć zaimponowania innym, niedostateczna wiedza na temat zgubnego wpływu alkoholu na organizm człowieka, kompleksy, trudna sytuacja rodzinna. Młodzież i dzieci sięgają po alkohol z uwagi na liczne problemy emocjonalne. Bardzo ważną rolę odgrywa tutaj rodzina, która wywiera najsilniejszy wpływ na młodego człowieka. «Kryzys rodziny» jest jednym z powodów sięgania po alkohol przez młodzież. Niewłaściwe wzorce, nie wywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, pogoń za pieniędzem, nie okazywanie dziecku należytej uwagi prowadzi do rozwoju złych zachowań i konfliktów wychowawczych. Negatywny wpływ alkoholu na młody, rozwijający się organizm, powoduje trwałe uszkodzenia układu nerwowego, co prowadzi do zaburzeń rozwoju emocjonalnego, w konsekwencji do trudności w funkcjonowaniu w społeczeństwie.

Metodologia badań własnych. Zasadniczym celem podjętych badań była diagnoza czynników społecznych będących przyczyną sięgania przez młodych ludzi po alkohol. Główny problem badawczy zawierał się w pytaniu: jakie czynniki społeczne występujące w środowisku ludzi młodych mają wpływ na zapoczątkowanie spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież. Dodatkowo zostały sformułowane następujące problemy szczegółowe: kiedy następuje pierwsza styczność dzieci i młodzieży z alkoholem? Czy przyzwolenie społeczne sprawia, że dzieci i młodzież sięgają po alkohol? Jakie okoliczności życiowe sprzyjają sięganiu przez młodzież po alkohol? Czy zjawiska i wzorce występujące w rodzinie wpływają na sięganie przez młodych ludzi po alkohol? W badaniach wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego oraz narzędzie badawcze w postaci autorskiego kwestionariusza ankiety. Badania przeprowadzono w marcu 2018 roku, wśród 33 uczniów w wieku 16–18 lat z szkół średnich w Siedlcach (Polska).

Większość badanych uczniów przed 18 rokiem życia już spożywało alkohol (89 %) natomiast nigdy nie spożywało go (11%) badanych. Najczęściej podawany wiek pierwszego picia alkoholu ma miejsce pomiędzy 12 a 15 rokiem życia, wskazuje na to (64 %) badanych.

Spożywanie alkoholu wśród nastolatków narasta wraz z wiekiem (89 %). Inicjacja alkoholowa wśród młodzieży związana jest z powszechnością tego zjawiska i przekonaniem do regularnego picia przez rówieśników (76 %). Takie przekonania są wygodnym usprawiedliwieniem czy też motywem picia alkoholu. Ważnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi nawyku picia alkoholu wśród dorastających jest pojawienie się takich okoliczności jak: wagarowanie, słabe oceny, powtarzanie klasy czy niechętna postawa wobec szkoły (57 %). Inicjacja picia alkoholu przez młodzież i dzieci wiąże się też z takimi aspektami jak: dostępność alkoholu, motywy i okoliczności picia. Ankietowani uczniowie (68 %) twierdzili, że nie mają trudności przy zorganizowaniu sobie alkoholu oraz jego zakupie. 55 % ankietowanych wskazało, że sięga po alkohol, gdy nie radzi sobie z trudnościami wywieranymi przez otoczenie. Badani zapytani o to, czy przyczyną sięgania po alkohol może być niedostosowanie społeczne i zaburzenie osobowości, wskazali, że zaburzenia w rozwoju osobowości, brak systemu wartości, określonych celów w życiu, brak silnej woli i umiejętności mówienia «nie», mogą być związane z procesami motywacyjnymi i decyzyjnymi sięgnięcia po alkohol (66%). Wyniki te potwierdziły, że postawy społeczne i ogólne przyzwolenie społeczeństwa, a także trudności w odnalezieniu się w społeczeństwie ma duży wpływ na spożywanie alkoholu przez młodzież i powoduje nasilenie się tego zjawiska.

Zachowania i przekonania związane z piciem przekazywane są młodym przez dorosłą część społeczeństwa. Ważnym czynnikiem sprzyjającym alkoholizmowi wśród młodzieży jest zbyt tolerancyjna postawa społeczeństwa wobec tego zjawiska. Niejednokrotnie inicjacja picia alkoholu przez dzieci rozpoczyna się w domu rodzinnym. Duża część rodziców godzi się na picie alkoholu przez swoje dzieci, bo czuje się wobec tego faktu bezsilna, albo po prostu to lekceważy. Ponad połowa badanych (58 %) potwierdza, iż rodzice pobłażliwie traktują picie alkoholu przez swoje dzieci. Na pytanie: czy rodzice uświadamiają swoje dzieci jakie skutki może powodować picie przez nich alkoholu w tak młodym wieku? Odpowiedzi twierdzącej udzieliło (47 %) badanych. Rodzice niejednokrotnie nadużywają alkoholu w obecności swoich dzieci, towarzyszy on wszystkim uroczystościom rodzinnym, więc dziecko nie widzi nic złego w jego piciu. W miarę dorastania dzieci oswajają się z obecnością alkoholu w życiu. Wśród badanych (89 %) potwierdziło, że podczas uroczystości rodzinnych dochodzi do picia alkoholu. Aż (90 %) badanych wskazuje, że widziało przynajmniej jednego z rodziców w stanie upojenia alkoholowego. Dane te potwierdzają, że podejście do problemu alkoholu w rodzinie modeluje określone zachowania u dzieci i młodzieży, alkohol staje się czymś powszechnym i naturalnym w ich życiu.

Podsumowując, należy zauważyć, że problemy alkoholowe u dzieci rozpoczynają się już w bardzo wczesnej fazie i są zjawiskiem coraz bardziej przybierającym na sile. Jest wiele czynników, które powodują, że dzieci i młodzież sięgają po alkohol. Główne to duże przyzwolenie społeczne, nieodpowiednie wzorce w rodzinie, wszechobecna reklama alkoholu. Aby zapobiec tym niepożądanym zjawiskom należy podjąć odpowiednie działania profilaktyczne, a mianowicie uświadamiać społeczeństwo jak zgubny wpływ na organizm człowieka, a szczególnie na młody organizm, który jest w fazie rozwoju, ma alkohol. Działania edukacyjne powinny zostać wsparte przez odpowiednie ustawy prawne, które ograniczałyby promocję alkoholu i wspierały wychowanie w trzeźwości.